

Vergaderjaar 2022–2023

32 011

Tabaksbeleid

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 99

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 12 december 2022

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 14 oktober 2022 inzake het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met het verbieden van de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten op afstand (Kamerstukken 32 011 en 32 793, nr. 96).

De vragen en opmerkingen zijn op 9 november 2022 aan Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voorgelegd. Bij brief van 9 december 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Smals

Adjunct-griffier van de commissie,
Heller

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het Ontwerpbesluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met het verbieden van de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten op afstand en hebben daarover nog enkele vragen. De leden van de VVD-fractie lezen dat het huidige aantal verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten op bijna 16.000 wordt geschat en dit naar verwachting de komende jaren nog zal toenemen. Hoe valt deze toename te verklaren gegeven de ambities van het verminderen van de verkooppunten uit het Nationaal Preventieakkoord? Het toezicht en de handhaving op deze regelgeving zal de verantwoordelijkheid zijn van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De leden van de VVD-fractie vragen de Staatssecretaris wat de gevolgen zullen zijn voor bedrijven die na de inwerkingtreding van het verbod op verkoop op afstand van tabaksproducten en aanverwante producten toch nog deze producten aanbieden. De leden van de VVD-fractie lezen dat het onbekend is hoeveel winkels tabaksproducten en aanverwante producten online verkopen. Hoe wordt geborgd dat de NVWA adequaat toezicht kan houden, gezien het onbekende aantal winkels dat producten online verkoopt? Hoe wordt met het onderhavige verbod voorkomen dat tabaksproducten en aanverwante producten via kanalen als TikTok en avondwinkels zullen worden aangeboden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit. Zij lezen in de nota van toelichting dat er zorgen in het veld zijn over of de NVWA voldoende capaciteit heeft om het verbod te handhaven. De Staatssecretaris schrijft dat de Staatssecretaris en de NVWA zelf geen problemen hierin voorzien. Kan de Staatssecretaris verder uitweiden over de zorgen, maar ook over het beschreven vertrouwen in voldoende capaciteit? Verder lezen de leden van de D66-fractie dat er tussen 2014 en 2020 een lichte stijging is geweest van online koop door rokers, van 0,1 procent naar 0,6 procent. Kan de Staatssecretaris reflecteren op deze stijging en de bijbehorende toekomstscenario's? Is er meer recente data beschikbaar, zoals bijvoorbeeld van de International Tobacco Control Netherlands Survey? Gegeven recente ontwikkelingen vragen deze leden de Staatssecretaris meer specifiek of er data beschikbaar is over online tabaksverkoop via flitsbezorgers en online supermarkt bestellingen. Tevens vragen genoemde leden of de Staatssecretaris verder kan uitweiden over de verwachte effectiviteit van de maatregel. Als laatste vragen zij de Staatssecretaris naar een tijdsplan voor het verminderen van het aantal verkooppunten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de het ontwerpbesluit en hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen. De leden van de PVV-fractie onderschrijven de rookvrije generatie en het ontmoedigen van zowel tabaksproducten als aanverwante producten bij jongeren. Met het verbod op verkoop op afstand wordt het verboden dat bedrijven hun tabaksproducten en aanverwante producten online aanbieden aan consumenten in Nederland. Genoemde leden merken op dat deze producten enkel nog voorbehouden zijn aan volwassenen en vragen de Staatssecretaris waarom niet meer ingezet wordt op de naleving van het verplichte leeftijdsverificatiesysteem. Het verbieden van de verkoop op afstand van (e-)sigaretten zal bepaalde groepen rokers/dampers meer dan

gemiddeld treffen. Dan gaat het vooral om mensen met een lichamelijke beperking, ouderen die veelal telefonisch bestellen en laten bezorgen, en mensen die niet in de omgeving van een speciaalzaak wonen. Voor wat betreft de online verkoop van e-sigaretten merken de leden van de PVV-fractie op dat in sommige gebieden geen enkele dampwinkel te vinden is en de verkoop van e-sigaretten in deze gebieden vrijwel volledig online verloopt. Zij ontvangen in dit kader graag een reactie van de Staatssecretaris. Genoemde leden vragen de Staatssecretaris verder of de NWVA wel genoeg capaciteit heeft om straks het verbod te kunnen handhaven. De leden van de PVV-fractie merken op dat verkopers van e-sigaretten veelal kleine zelfstandige ondernemers zijn die voor honderd procent afhankelijk zijn van de verkoop van dampwaren. De dekking van het aantal verkooppunten van dampwaren is laag, terwijl de online verkoop uit ruim veertig procent van de totale omzet bestaat. Klopt het dat SEO de effecten van deze maatregel op de online verkoop van aanverwante producten niet onderzocht heeft? Is de Staatssecretaris bereid alsnog onderzoek te verrichten? Kan de Staatssecretaris aangeven hoeveel van de nu op de markt beschikbare e-liquids met tabakksmaak behouden blijft?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat online verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten binnenkort aan banden wordt gelegd. Dit neemt niet weg dat zij zich grote zorgen maken over het bereiken van de doelstellingen uit het Nationaal Preventieakkoord. Ook het RIVM deelt deze zorgen. Uit recent onderzoek van Independer blijkt dat het aantal dagelijks rokende 12- tot 16-jarigen is toegenomen. Hoe wil de Staatssecretaris deze opwaartse trend keren? Heeft de Staatssecretaris er nog steeds vertrouwen in dat de doelstelling van een rookvrije generatie in 2040 gehaald zal worden? Deze toename kan niet los worden gezien van de populariteit van e-sigaretten/vapen onder jongeren. Met vapen bouwen jongeren een nicotineverslaving op en wordt de overstap naar sigaretten kleiner. Deze leden vinden het dan ook positief dat er in het verbod op online verkoop geen onderscheid wordt gemaakt tussen tabaksproducten en aanverwante producten, zoals vapes. Er gebeurt echter nog lang niet genoeg. Deelt de Staatssecretaris de zorgen over deze «vape-epidemie»? Zo ja, welke stappen gaat de Staatssecretaris zetten om deze «vape-epidemie» te voorkomen? Zo nee, waarom niet? Deelt de Staatssecretaris de mening dat ook op e-sigaretten accijnzen geheven zouden moeten worden? Verwacht de Staatssecretaris dat e-sigaretten worden toegevoegd aan de EU-richtlijnen op de accijnzen? Zo ja, kan de Staatssecretaris beschrijven hoe het verdere proces eruitziet om e-sigaretten toe te voegen aan de EU-richtlijnen, inclusief tijdslijn? Zo nee, waarom niet? De leden van de PvdA-fractie staan achter de doelstelling om het aantal verkooppunten voor tabaksproducten en aanverwante producten te verminderen. Wat deze leden betreft moet verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten zo snel mogelijk worden beperkt tot tabaksspecialzaken, waar volwassenen vrijwel exclusief heen gaan voor de verkoop van deze producten. Waarom kiest de Staatssecretaris ervoor om pas vanaf 2030 deze stap te zetten? Heeft de Staatssecretaris bij deze tijdslijn meegenomen dat het aantal volwassen rokers in het afgelopen jaar is gestagneerd en het aantal rokende kinderen is toegenomen? Zo ja, hoe is dit meegenomen? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris bereid om samen met de PvdA te kijken of de afbouw van het aantal verkooppunten versneld kan worden en te kijken welke andere stappen er gezet kunnen worden om roken te ontmoedigen? Het valt de leden van de PvdA-fractie op dat Nederland, in vergelijking met andere Europese landen, rijkelijk laat is met het verbod op online verkoop. Waarom heeft dit zo lang geduurd?

Voor de leden van de PvdA-fractie is het niet duidelijk of grensoverschrijdende verkoop op afstand door in Nederland gevestigde detaillisten al met het ingaan van deze wetwijziging kan worden ingevoerd, vanwege de volgende passage: «Omwille van de duidelijkheid en de handhaafbaarheid zal het verbod op grensoverschrijdende verkoop op afstand door in Nederland gevestigde detaillisten aan consumenten in andere staten van de EER en in derde landen gelijktijdig inwerking treden, op het moment dat de wet is aangepast.» Valt deze aanpassing van de wet samen met wijziging uit voorliggend schriftelijk overleg?

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat de NVWA de maatregel als handhaafbaar ervaart. Ook lezen deze leden dat de Staatssecretaris weinig problemen voorziet, omdat het aantal verkooppunten van tabak gaat afnemen. Dit stelt de aan het woord zijnde leden niet gerust. Deze leden hebben zorgwekkende verhalen gehoord over minderjarigen die makkelijk aan vapes kunnen komen, zowel online als in de winkel. De handhaving is volgens deze leden nu al ondermaats. Daarom zijn zij benieuwd waarom verwacht wordt dat de NVWA deze nieuwe regelgeving wel effectief kan handhaven. Hoeveel capaciteit verwacht de NVWA dat handhaving van deze regelgeving kost? Krijgt de NVWA extra capaciteit om deze regelgeving te handhaven? Zo ja, hoe veel? Zo nee, waarom niet? Welke andere mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om handhaving te verbeteren, juist ook in de fysieke winkel, nu online verkoop verboden wordt? Genoemde leden zijn benieuwd of en hoe de Kamer wordt geïnformeerd over hoe handhaving van dit verbod loopt, zowel binnen Nederland als in het buitenland.

De leden van de PvdA-fractie horen graag van de Staatssecretaris hoe lang de uitverkoop-regeling voor e-sigaretten met smaakstoffen geldt. Deze leden willen de duur van zo'n overgangperiode zo veel mogelijk beperken en realiseren zich dat het belangrijk is voor verkopers om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de uitverkoop-regeling. Zij horen daarom graag hoelang deze regeling zal duren en welke overwegingen zijn meegenomen voor het vaststellen van de duur van de uitverkoop-regeling.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie maken van de gelegenheid gebruik om een enkele vraag te stellen over het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met het verbieden van de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten op afstand.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris waarom invoering van het verbod op verkoop van tabaks- en aanverwante producten op afstand is verplaatst naar 1 juli 2023. Het afgelopen jaar is de rookprevalentie gestagneerd en met betrekking tot kinderen en jongeren zien deze leden zorgelijke ontwikkelingen met betrekking tot de populariteit van vapes. Genoemde leden sporen de Staatssecretaris aan om geen verdere vertraging in de invoering van het verbod te laten ontstaan.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit. Het lid kan zich vinden in de redenering achter het voorgenomen verbod: enerzijds wordt de verkoop van tabak in de supermarkt zo niet vervangen door online verkoop en anderzijds voorkomt dit verkoop aan jongeren die geen tabak mogen kopen. Online verkoop betreft echter ook vaak verkoop van aanverwante producten, zoals e-sigaretten en de smaakjes daarvoor. De Staatssecretaris heeft aangegeven dat veel jongeren vapes, ondanks dat dit verboden is, en

heeft aangegeven dat de e-sigaret een opstap is naar tabak roken. Net als de Staatssecretaris vindt het lid van de BBB-fractie dit onwenselijk. Echter, de e-sigaret wordt niet alleen gebruikt als «opstapje» naar roken, maar ook als «afstapje». Het lid van de BBB-fractie denkt daarom dat de e-sigaret een functie heeft om te komen tot een rookvrije generatie. Het lid van de BBB-fractie wil daarom graag van de Staatssecretaris weten of dit onderzocht is en of er ook bekeken is hoe de e-sigaret hier actief aan bij kan dragen?

II. Reactie van de Staatssecretaris

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vraag

De leden van de VVD-fractie lezen dat het huidige aantal verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten op bijna 16.000 wordt geschat en dit naar verwachting de komende jaren nog zal toenemen. Hoe valt deze toename te verklaren gegeven de ambities van het verminderen van de verkooppunten uit het Nationaal Preventieakkoord?

Antwoord

Het aantal van 16.000 verkooppunten betreft een schatting uit 2020 van onderzoeksinstituut SEO. SEO voorspelt hierbij ook dat het aantal zal toenemen als er op dat moment geen maatregelen zouden worden genomen om het aantal verkooppunten te verminderen. Naar aanleiding van het Nationaal Preventieakkoord (NPA) is inmiddels besloten de online verkoop per 2023 te verbieden en de verkoop in supermarkten in 2024. Daarnaast is in 2022 het verbod op zelfbedieningsautomaten in de horeca ingevoerd. Door deze drie maatregelen zal het aantal verkooppunten eind 2024 naar verwachting een stuk lager liggen dan in 2020 werd verwacht.

Vraag

Het toezicht en de handhaving op deze regelgeving zal de verantwoordelijkheid zijn van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De leden van de VVD-fractie vragen de Staatssecretaris wat de gevolgen zullen zijn voor bedrijven die na de inwerkingtreding van het verbod op verkoop op afstand van tabaksproducten en aanverwante producten toch nog deze producten aanbieden.

Antwoord

Indien de NVWA een overtreding van het verbod op verkoop op afstand constateert, dan treedt ze op volgens haar (specifieke) interventiebeleid. Voor een overtreding van het verbod op verkoop op afstand kan op basis van de Tabaks- en rookwarenwet door de NVWA een bestuurlijke boete worden opgelegd. Op grond van artikel 9a van deze wet kan een bestuurlijke boete van € 1.360,- worden opgelegd wanneer de overtreding is begaan door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die op de dag waarop de overtreding is begaan minder dan vijftig werknemers telde. Voor overtredingen begaan door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met vijftig of meer werknemers kan een bestuurlijke boete van € 2.720,- worden opgelegd. Deze bedragen worden verhoogd bij herhaalde overtredingen.

Vraag

De leden van de VVD-fractie lezen dat het onbekend is hoeveel winkels tabaksproducten en aanverwante producten online verkopen. Hoe wordt geborgd dat de NVWA adequaat toezicht kan houden, gezien het onbekende aantal winkels dat producten online verkoopt?

Antwoord

Met het verbod op verkoop op afstand wordt het verboden dat bedrijven hun tabaksproducten en aanverwante producten online aanbieden. De NVWA hoeft in dat kader slechts toe te zien of deze producten online door bedrijven worden aangeboden en indien nodig daartegen handhavend op te treden. Dit is voor de NVWA naar eigen zeggen uitvoerbaar en handhaafbaar. De NVWA houdt risico-gericht toezicht; meldingen en signalen worden daarin meegenomen. Daarnaast heeft de NVWA tools, zoals een webscraper, om websites in kaart te brengen.

Vraag

Hoe wordt met het onderhavige verbod voorkomen dat tabaksproducten en aanverwante producten via kanalen als TikTok en avondwinkels zullen worden aangeboden?

Antwoord

Het verbod op online verkoop betreft een verbod op afstandsverkoop en verkoop via sociale media, zoals Tiktok, valt hier ook onder. De verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten via avondwinkels blijft voorlopig toegestaan. Naar verwachting valt een deel van de avondwinkels onder het verbod op verkoop bij supermarkten dat in 2024 in werking zal treden. De overige avondwinkels vallen qua assortiment mogelijk onder gemakswinkels die voorlopig nog deze producten mogen blijven verkopen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Vraag

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit. Zij lezen in de nota van toelichting dat er zorgen in het veld zijn over of de NVWA voldoende capaciteit heeft om het verbod te handhaven. De Staatssecretaris schrijft dat de Staatssecretaris en de NVWA zelf geen problemen hierin voorzien. Kan de Staatssecretaris verder uitweiden over de zorgen, maar ook over het beschreven vertrouwen in voldoende capaciteit?

Antwoord

In het kader van de toets op de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUF-toets) concludeert de NVWA zelf dat de voorgestelde wijziging handhaafbaar en uitvoerbaar is. De handhaving op het verbod op verkoop op afstand maakt onderdeel uit van een heel pakket wettelijke maatregelen waarop de NVWA toeziet. De afname van het aantal verkooppunten zal er bijvoorbeeld voor zorgen dat er minder verkooppunten zijn die hoeven te worden gecontroleerd op naleving van onder andere het reclameverbod of de leeftijdsgrens. In dat kader concludeert de NVWA dat voor de handhaving van het verbod op verkoop op afstand capaciteit beschikbaar is voor het houden van risicogericht toezicht.

Vraag

Verder lezen de leden van de D66-fractie dat er tussen 2014 en 2020 een lichte stijging is geweest van online koop door rokers, van 0,1 procent naar 0,6 procent. Kan de Staatssecretaris reflecteren op deze stijging en de bijbehorende toekomstscenario's?

Antwoord

Het is niet uitgesloten dat door het beperken van de fysieke verkooppunten de komende jaren, de online verkoop, ware deze maatregel niet getroffen, nog verder zou toenemen.

Vraag

Is er meer recente data beschikbaar, zoals bijvoorbeeld van de International Tobacco Control Netherlands Survey?

Antwoord

Er is helaas geen recentere data beschikbaar over de online verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten, ook niet uit de International Tobacco Control Survey.

Vraag

Gegeven recente ontwikkelingen vragen deze leden de Staatssecretaris meer specifiek of er data beschikbaar is over online tabaksverkoop via flietsbezorgers en online supermarkt bestellingen.

Antwoord

Er is geen specifieke data beschikbaar over online tabaksverkoop via flietsbezorgers en online supermarkt bestellingen. Wel is bekend dat niet alle flietsbezorgers, en ook niet alle online supermarkten tabaksproducten en aanverwante producten verkopen.

Vraag

Tevens vragen genoemde leden of de Staatssecretaris verder kan uitweiden over de verwachte effectiviteit van de maatregel.

Antwoord

Zoals in de nota van toelichting is opgenomen is het percentage consumenten dat hun tabaksproducten online aankoopt laag. De directe effectiviteit van de maatregel is daardoor naar verwachting niet heel groot. In samenhang met het verbod op verkoop in supermarkten zorgt het echter wel voor een sterke beperking in de beschikbaarheid van tabaksproducten. Daarnaast is substitutie naar online aankopen niet mogelijk. Mogelijkerwijs zou het aantal consumenten dat online tabaksproducten koopt de komende jaren toenemen als het aantal fysieke verkooppunten wordt beperkt.

Vraag

Als laatste vragen zij de Staatssecretaris naar een tijdsplan voor het verminderen van het aantal verkooppunten.

Antwoord

De afgelopen jaren is de vermindering van het aantal verkooppunten ingezet door het verbod op zelfbedieningsautomaten in de horeca dat op 1 januari 2022 in werking is getreden. Daarnaast zullen in de komende twee jaar de verkoop op afstand en de verkoop bij supermarkten worden verboden. Verder heeft uw Kamer op 2 december jl. de brief met toekomstige tabaksmaatregelen ontvangen waarin het tijdsplan voor het verminderen van het aantal verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten is vermeld.¹ Vanaf 2030 zal er een verkoopverbod voor tankstations worden ingevoerd, en vanaf 2032 zullen tabaksproducten en aanverwante producten enkel nog mogen worden verkocht bij tabaksspeciaalzaken. Daarnaast zal vanaf 2025 de verkoop van elektronische dampwaar enkel nog toegestaan zijn bij tabaksspeciaalzaken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

Vraag

De leden van de PVV-fractie onderschrijven de rookvrije generatie en het ontmoedigen van zowel tabaksproducten als aanverwante producten bij jongeren. Met het verbod op verkoop op afstand wordt het verboden dat

¹ Kamerbrief van 2 december 2022, Kamerstukken 32 011 en 32 793, nr. 97

bedrijven hun tabaksproducten en aanverwante producten online aanbieden aan consumenten in Nederland. Genoemde leden merken op dat deze producten enkel nog voorbehouden zijn aan volwassenen en vragen de Staatssecretaris waarom niet meer ingezet wordt op de naleving van het verplichte leeftijdsverificatiesysteem.

Antwoord

Er is allereerst ingezet op naleving van het verplichte leeftijdsverificatiesysteem. Volgens de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit laat de naleving van dit verplichte leeftijdsverificatiesysteem echter te wensen over. Een vijfde (20%) van de jongeren die weleens tabaksproducten koopt, heeft dat in het afgelopen jaar via internet gedaan. Het merendeel van hen heeft daarbij een onjuiste leeftijd of geboortedatum ingevuld. Op het moment van bezorgen is 43% gevraagd naar hun leeftijd en/of identiteitsbewijs, bij een derde (34%) heeft de bezorger desondanks nooit geweigerd om de tabaksproducten af te geven. E-sigaretten worden met name bij speciaalzaken (62%) maar ook via internet (43%) gekocht. Het merendeel (86%) vult een onjuiste leeftijd of geboortedatum in. Slechts een vijfde (21%) is door de bezorger op moment van bezorging weleens gevraagd naar zijn/haar leeftijd en/of identiteitsbewijs. Van hen heeft bij 38% de bezorger nooit geweigerd de e-sigaretten af te geven.² Deze zorgelijke cijfers hebben de regering gesteund in de keuze om de afstandsverkoop te verbieden.

Vraag

Het verbieden van de verkoop op afstand van (e-)sigaretten zal bepaalde groepen rokers/dampers meer dan gemiddeld treffen. Dan gaat het vooral om mensen met een lichamelijke beperking, ouderen die veelal telefonisch bestellen en laten bezorgen, en mensen die niet in de omgeving van een speciaalzaak wonen. Voor wat betreft de online verkoop van e-sigaretten merken de leden van de PVV-fractie op dat in sommige gebieden geen enkele dampwinkel te vinden is en de verkoop van e-sigaretten in deze gebieden vrijwel volledig online verloopt. Zij ontvangen in dit kader graag een reactie van de Staatssecretaris.

Antwoord

Tijdens de internetconsultatie heeft een klein aantal respondenten als argument aangedragen dat sommige producten niet in fysieke winkels in de directe omgeving worden aangeboden, waardoor consumenten zijn aangewezen op online verkoop. Door het online verkoopverbod zijn deze producten mogelijk niet meer beschikbaar voor mensen die fysiek niet in staat zijn een winkel te bezoeken. Hoewel de regering zich voor kan stellen dat deze maatregel ingrijpend kan zijn voor deze mensen, is het verminderen van de beschikbaarheid van tabaksproducten en aanverwante producten het doel van het online verkoopverbod.

Vraag

Genoemde leden vragen de Staatssecretaris verder of de NVWA wel genoeg capaciteit heeft om straks het verbod te kunnen handhaven.

Antwoord

In het kader van de toets op de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUF-toets) concludeert de NVWA zelf dat de voorgestelde wijziging handhaafbaar en uitvoerbaar is. De handhaving op het verbod op verkoop op afstand maakt onderdeel uit van een heel pakket wettelijke maatregelen waarop de NVWA toeziet. De afname van het aantal verkooppunten zal er bijvoorbeeld voor zorgen dat er minder

² Monitor Kopen tabak door jongeren. Meting 2020, onderzoek uitgevoerd door Breuer & IntraVal in opdracht van de NVWA, pagina 2.

verkooppunten zijn die hoeven te worden gecontroleerd op naleving van onder andere het reclameverbod of de leeftijdsgrens. In dat kader concludeert de NVWA dat voor de handhaving van het verbod op verkoop op afstand capaciteit beschikbaar is om risicogericht te houden.

Vraag

De leden van de PVV-fractie merken op dat verkopers van e-sigaretten veelal kleine zelfstandige ondernemers zijn die voor honderd procent afhankelijk zijn van de verkoop van dampwaren. De dekking van het aantal verkooppunten van dampwaren is laag, terwijl de online verkoop uit ruim veertig procent van de totale omzet bestaat. Klopt het dat SEO de effecten van deze maatregel op de online verkoop van aanverwante producten niet onderzocht heeft?

Antwoord

Het klopt dat het onderzoek van SEO enkel heeft gekeken naar de gevolgen van een verbod op tabaksverkoop en niet op de verkoop van aanverwante producten.

Vraag

Is de Staatssecretaris bereid alsnog onderzoek te verrichten? Kan de Staatssecretaris aangeven hoeveel van de nu op de markt beschikbare e-liquids met tabakssmaak behouden blijft?

Antwoord

De regering ziet geen noodzaak om aanvullend onderzoek te verrichten naar de effecten van het verbod op online verkoop van aanverwante producten. Het RIVM heeft onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van vloeistoffen met tabakssmaak die voldoen aan de lijst met 16 smaakstoffen. Het RIVM geeft in haar rapport³ aan dat van de 3.336 vloeistoffen die zijn aangemeld in het EU-Common Entry Gate systeem, nog 23% in de huidige samenstelling op de markt kan blijven bestaan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVDA-fractie

Vraag

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat online verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten binnenkort aan banden wordt gelegd. Dit neemt niet weg dat zij zich grote zorgen maken over het bereiken van de doelstellingen uit het Nationaal Preventieakkoord. Ook het RIVM deelt deze zorgen. Uit recent onderzoek van Independer blijkt dat het aantal dagelijks rokende 12- tot 16-jarigen is toegenomen. Hoe wil de Staatssecretaris deze opwaartse trend keren?

Antwoord

Tijdens de coronapandemie zijn meer jongeren gaan roken. Ik heb er echter vertrouwen in dat met alle wettelijke maatregelen die zijn opgenomen in de brief aan uw Kamer op 2 december jl.⁴ ook de opwaartse trend in roken onder jongeren gekeerd zal worden.

Vraag

Heeft de Staatssecretaris er nog steeds vertrouwen in dat de doelstelling van een rookvrije generatie in 2040 gehaald zal worden?

Antwoord

De Staatssecretaris heeft er vertrouwen in dat met onderhavige maatregel en alle aanvullende maatregelen die zijn vermeld in de brief aan uw

³ Gezondheidseffecten van de 23 smaakstoffen in vloeistoffen voor e-sigaretten. RIVM (2022)

⁴ Kamerbrief van 2 december 2022, Kamerstukken 32 011 en 32 793, nr. 97

Kamer op 2 december jl.⁵ een rookvrije generatie gerealiseerd kan worden in 2040.

Vraag

Deze toename kan niet los worden gezien van de populariteit van e-sigaretten/vapen onder jongeren. Met vapen bouwen jongeren een nicotineverslaving op en wordt de overstap naar sigaretten kleiner. Deze leden vinden het dan ook positief dat er in het verbod op online verkoop geen onderscheid wordt gemaakt tussen tabaksproducten en aanverwante producten, zoals vapes. Er gebeurt echter nog lang niet genoeg. Deelt de Staatssecretaris de zorgen over deze «vape-epidemie»? Zo ja, welke stappen gaat de Staatssecretaris zetten om deze «vape-epidemie» te voorkomen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het kabinet deelt de zorgen over de «vape-epidemie», daarom worden er op dit moment verschillende maatregelen genomen om de populariteit te verminderen en het gebruik te ontmoedigen. Zo treedt op 1 januari 2023 het verbod op zoete smaken in vloeistoffen van e-sigaretten in werking en zullen er neutrale verpakkingen voor elektronische dampwaar worden ingevoerd. Vanaf 1 oktober 2023 moeten alle vloeistoffen van e-sigaretten daaraan voldoen. Daarnaast zal de verkoop van e-sigaretten vanaf 2025 enkel nog toegestaan zijn in tabaksspeciaalzaken.

Vraag

Deelt de Staatssecretaris de mening dat ook op e-sigaretten accijnzen geheven zouden moeten worden? Verwacht de Staatssecretaris dat e-sigaretten worden toegevoegd aan de EU-richtlijnen op de accijnzen? Zo ja, kan de Staatssecretaris beschrijven hoe het verdere proces eruitziet om e-sigaretten toe te voegen aan de EU-richtlijnen, inclusief tijdslijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het kabinet deelt de mening dat ook op e-sigaretten accijnzen moeten worden geheven. Dit kan worden bereikt door een wijziging van de Tabaksaccijnsrichtlijn⁶. Op basis van de evaluatie van de bestaande richtlijn vanuit de Europese Commissie wordt verwacht dat de reikwijdte van deze richtlijn zal worden verbreed door toevoeging van nieuwe tabaksproducten. E-sigaretten is zo'n nieuwe productcategorie.⁷ Het voorstel van de Europese Commissie wordt begin 2023 verwacht. Zodra de Europese Commissie het voorstel heeft gepubliceerd, zal het kabinet, zoals gebruikelijk, een BNC-fiche opstellen en met uw Kamer delen.

Vraag

De leden van de PvdA-fractie staan achter de doelstelling om het aantal verkooppunten voor tabaksproducten en aanverwante producten te verminderen. Wat deze leden betreft moet verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten zo snel mogelijk worden beperkt tot tabaksspecialzaken, waar volwassenen vrijwel exclusief heen gaan voor de verkoop van deze producten. Waarom kiest de Staatssecretaris ervoor om pas vanaf 2030 deze stap te zetten?

Antwoord

⁵ Idem

⁶ Richtlijn 2011/64/EU

⁷ COM (2015) 621 final, VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD over de Refit-evaluatie van Richtlijn 2011/64/EU en over de structuur en de tarieven van de accijns op tabaksfabrikanten.

In de brief aan uw Kamer van 2 december jl.⁸ heeft het kabinet aangegeven het aantal verkooppunten verder af te bouwen. Vanaf 2030 zal de verkoop van rookwaren voorbehouden zijn aan gemakszaken en speciaalzaken. Daaropvolgend worden rookwaren met ingang van 2032 alleen nog verkocht in speciaalzaken. Het beperken van de verkoop van rookwaren tot alleen gemakszaken en speciaalzaken in 2030 is een ingrijpende wijziging van de marktsituatie, vergelijkbaar met het effect van het verbod op de verkoop in supermarkten dat in 2024 in werking zal treden. Gezien dit effect is ervoor gekozen ondernemers twee jaar de tijd te geven zich voor te bereiden op de situatie in 2032 waarbij de verkoop van rookwaren voorbehouden zal zijn aan speciaalzaken. Daarnaast wil het kabinet per 2024 een registratieplicht invoeren voor verkooppunten van rookwaren. Met een registratieplicht kan het aantal verkooppunten goed gemonitord worden en zal de handhaving vergemakkelijkt worden omdat de toezichthouder een completer beeld heeft van de verkooppunten.

Vraag

Heeft de Staatssecretaris bij deze tijdslijn meegenomen dat het aantal volwassen rokers in het afgelopen jaar is gestagneerd en het aantal rokende kinderen is toegenomen? Zo ja, hoe is dit meegenomen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De laatste cijfers laten helaas zien dat het aantal rokers niet verder gedaald is en dat het aantal jongeren dat start met roken is toegenomen. Dit is voor het kabinet dan ook de reden geweest om met een nieuw pakket aan maatregelen te komen om de rookvrije generatie in 2040 te realiseren.

Vraag

Is de Staatssecretaris bereid om samen met de PvdA te kijken of de afbouw van het aantal verkooppunten versneld kan worden en te kijken welke andere stappen er gezet kunnen worden om roken te ontmoedigen?

Antwoord

In de brief aan uw Kamer van 2 december jl. is een groot aantal maatregelen opgenomen om roken te ontmoedigen waaronder een tijdspad om het aantal verkooppunten te verminderen en verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten vanaf 2032 enkel nog toe te staan bij tabaksspeciaalzaken.

Vraag

Het valt de leden van de PvdA-fractie op dat Nederland, in vergelijking met andere Europese landen, rijkelijk laat is met het verbod op online verkoop. Waarom heeft dit zo lang geduurd?

Antwoord

Bij een verbod op grensoverschrijdende verkoop op afstand bestond in Nederland vrees voor illegale handel in tabaksproducten.⁹ Deze vrees is nu met de invoering van de Wet tot uitbanning van illegale handel in tabaksproducten¹⁰, geminimaliseerd. Tabaksverpakkingen hebben sinds 2020 een unieke code die de herkomst en locatie van een tabaksproduct

⁸ Kamerbrief van 2 december 2022, Kamerstukken 32 011 en 32 793, nr. 97

⁹ Besluit van 4 mei 2016, houdende wijziging van het Besluit uitvoering Tabakswet en de bijlage bij de Tabaks- en rookwarenwet in verband met de implementatie van Richtlijn 2014/40/EU, inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten (Stb 2016, nr. 176).

¹⁰ Stb. 2020, nr. 150.

aanduidt en een veiligheidskenmerk. Dat is een zegel dat aangeeft dat het geen vervalst product is.

Vraag

Voor de leden van de PvdA-fractie is het niet duidelijk of grensoverschrijdende verkoop op afstand door in Nederland gevestigde detaillisten al met het ingaan van deze wetwijziging kan worden ingevoerd, vanwege de volgende passage: «Omwille van de duidelijkheid en de handhaafbaarheid zal het verbod op grensoverschrijdende verkoop op afstand door in Nederland gevestigde detaillisten aan consumenten in andere staten van de EER en in derde landen gelijktijdig inwerkingtreden, op het moment dat de wet is aangepast.». Valt deze aanpassing van de wet samen met wijziging uit voorliggend schriftelijk overleg?

Antwoord

Gezien de definitiebepaling van grensoverschrijdende verkoop op afstand in artikel 1 van de Tabaks- en rookwarenwet valt de grensoverschrijdende verkoop op afstand vanuit Nederland aan consumenten in landen buiten de EER (derde landen) niet onder deze definitie. Dit kan daarom niet worden verboden bij deze wijziging van het besluit. Het voornemen bestaat om deze definitie in de wet aan te passen, zodat ook de verkoop op afstand aan consumenten in landen buiten de EER onder het verbod kan worden gebracht en niet meer is toegestaan. Tot die tijd geldt geen verbod op verkoop op afstand vanuit Nederland aan consumenten in landen buiten de EER.

Vraag

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat de NVWA de maatregel als handhaafbaar ervaart. Ook lezen deze leden dat de Staatssecretaris weinig problemen voorziet, omdat het aantal verkooppunten van tabak gaat afnemen. Dit stelt de aan het woord zijnde leden niet gerust. Deze leden hebben zorgwekkende verhalen gehoord over minderjarigen die makkelijk aan vapes kunnen komen, zowel online als in de winkel. De handhaving is volgens deze leden nu al ondermaats. Daarom zijn zij nieuwwd waarom verwacht wordt dat de NVWA deze nieuwe regelgeving wel effectief kan handhaven. Hoeveel capaciteit verwacht de NVWA dat handhaving van deze regelgeving kost? Krijgt de NVWA extra capaciteit om deze regelgeving te handhaven? Zo ja, hoe veel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Een algeheel verbod op verkoop op afstand maakt de handhaving voor de NVWA eenvoudiger, omdat dan de verkoop aan iedereen verboden is, en niet meer op de leeftijdsgrens of op het reclameverbod hoeft te worden gehandhaafd. De NVWA concludeert in de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheidstoets (HUF-toets) dat de voorgestelde wijziging handhaafbaar en uitvoerbaar is. De handhaving op het verbod op verkoop op afstand maakt onderdeel uit van een heel pakket wettelijke maatregelen waarop de NVWA toeziet. De afname van het aantal verkooppunten zal er bijvoorbeeld voor zorgen dat er minder verkooppunten zijn die hoeven te worden gecontroleerd op naleving van onder andere het reclameverbod of de leeftijdsgrens. In dat kader concludeert de NVWA dat voor het verbod op verkoop op afstand capaciteit beschikbaar is voor het houden van risicogericht toezicht. Het algehele online verkoopverbod geldt niet voor vapes die in winkels worden verkocht. De regering verwacht dat met het verbod op zoete smaken in vloeistoffen van e-sigaretten dat onlangs is gepubliceerd¹¹, er minder vapes worden

¹¹ Stb. 2022, nr. 463.

verkocht. Daarnaast blijft de NVWA risicogericht toezicht houden op de leeftijdsgrens bij fysieke verkoop.

Vraag

Welke andere mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om handhaving te verbeteren, juist ook in de fysieke winkel, nu online verkoop verboden wordt?

Antwoord

Door alle maatregelen die op korte termijn worden genomen om het aantal fysieke verkooppunten te verminderen, zullen er straks minder fysieke verkooppunten zijn waar de NVWA toezicht houdt op bijvoorbeeld de leeftijdsgrens en het reclameverbod. Daarnaast is het kabinet voornemens om in 2024 een registratieplicht voor verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten in te voeren, wat de handhaving ook ten goede komt.

Vraag

Genoemde leden zijn benieuwd of en hoe de Kamer wordt geïnformeerd over hoe handhaving van dit verbod loopt, zowel binnen Nederland als in het buitenland.

Antwoord

De NVWA zal de handhaving op het verbod op verkoop op afstand aan mij rapporteren. Ik zal dit dan aan uw Kamer toesturen.

Vraag

De leden van de PvdA-fractie horen graag van de Staatssecretaris hoe lang de uitverkoop-regeling voor e-sigaretten met smaakstoffen geldt. Deze leden willen de duur van zo'n overgangperiode zo veel mogelijk beperken en realiseren zich dat het belangrijk is voor verkopers om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de uitverkoop-regeling. Zij horen daarom graag hoelang deze regeling zal duren en welke overwegingen zijn meegenomen voor het vaststellen van de duur van de uitverkoop-regeling.

Antwoord

Het verbod op smaakjes gaat in op 1 januari 2023. Vanaf 1 januari mogen er geen nieuwe smaken in Nederland op de markt gebracht worden. Voor bestaande producenten van bestaande smaken is er een overgangsregeling tot 1 juli 2023 opgenomen. Dat betekent dat deze producenten tot 1 juli 2023 de tijd hebben zich aan te passen aan de nieuwe regels. Deze producten mogen tot 1 oktober 2023 worden uitverkocht, zodat de bestaande voorraden kunnen worden verkocht. Vanaf 1 oktober mag geen enkele e-sigaret met een smaak anders dan tabak in Nederland worden verkocht.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

Vraag

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Staatssecretaris waarom invoering van het verbod op verkoop van tabaks- en aanverwante producten op afstand is verplaatst naar 1 juli 2023. Het afgelopen jaar is de rookprevalentie gestagneerd en met betrekking tot kinderen en jongeren zien deze leden zorgelijke ontwikkelingen met betrekking tot de populariteit van vaperen. Genoemde leden sporen de Staatssecretaris aan om geen verdere vertraging in de invoering van het verbod te laten ontstaan.

Antwoord

Onder andere bij brief van 20 november 2020 aan uw Kamer, waarin van de gefaseerde invoering van de verkoopverboden van tabaksproducten en aanverwante producten melding wordt gemaakt, is aangekondigd dat het verbod op online verkoop in 2023 zou ingaan.¹² De regering was inderdaad voornemens om dit met ingang van 1 januari 2023 in werking te laten treden. In verband met mogelijke bedrijfseffecten voor de verkooppunten heeft de regering evenwel besloten dat nog een periode van een half jaar wordt gegund, zodat bestaande voorraden kunnen worden verkocht en voldoende tijd wordt geboden voor online verkopers voor een andere wijze van aanwending van bedrijfsmiddelen. Dit betekent dat het verbod per 1 juli 2023 inwerking zal treden. In de nota van toelichting was, uitgaande van een publicatiedatum van 1 januari 2023, daarom opgenomen dat na publicatie nog een periode van een half jaar wordt gegund voordat het verbod in werking zal treden. Publicatie op 1 januari 2023 is naar nu blijkt niet meer haalbaar. Omdat de al geruime tijd geleden aangekondigde inwerkingtredingsdatum van het verbod in 2023 niet zal wijzigen, wordt bij inwerkingtreding van het verbod op 1 juli 2023 afgestapt van een periode van een half jaar tussen publicatie en inwerkingtreding.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Vraag

De Staatssecretaris heeft aangegeven dat veel jongeren vaperen, ondanks dat dit verboden is, en heeft aangegeven dat de e-sigaret een opstap is naar tabak roken. Net als de Staatssecretaris vindt het lid van de BBB-fractie dit onwenselijk. Echter, de e-sigaret wordt niet alleen gebruikt als «opstapje» naar roken, maar ook als «afstapje». Het lid van de BBB-fractie denkt daarom dat de e-sigaret een functie heeft om te komen tot een rookvrije generatie. Het lid van de BBB-fractie wil daarom graag van de Staatssecretaris weten of dit onderzocht is en of er ook bekeken is hoe de e-sigaret hier actief aan bij kan dragen?

Antwoord

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat wanneer er volledig wordt overgestapt van het roken van de tabakssigaret naar het gebruik van de e-sigaret dit minder schadelijk is dan het roken van tabak of duaal gebruik, en er dus gezondheidswinst kan worden geboekt. Minder schadelijk betekent echter niet onschadelijk: de grootste gezondheidswinst wordt behaald als rokers volledig stoppen met roken en in dat proces niet op een vervangend schadelijk product overstappen, zoals de e-sigaret. Over e-sigaretten bestaat zorg, onder andere over de gezondheidsschade op langere termijn, het risico op terugval naar tabaksgebruik, het ondermijnen van de stopwens, de aantrekkelijkheid voor consumenten die geen tabaksproducten of aanverwante producten gebruiken en of deze producten werkelijk kunnen bijdragen aan een netto-daling van het aantal rokers. Daarom is de regering van mening dat het gebruik van een schadelijk en verslavend product zoals de e-sigaret niet gestimuleerd moet worden.

¹² Kamerstukken 32 011 en 32 793, nr. 79.